IMAGINATION IN ORHAN PAMUK'S NOVEL THE WHITE CASTLE

Sevsen Aziz HILAYIF¹

Abstract:

Istanbul / Türkiye
p. 192-200

Received: 02/12/2021
Accepted: 09/12/2021
Published: 01/01/2022

This article has been scanned by
iThenticate No plagiarism
detected

Orhan Pamuk is considered one of the most important novelists and short story writers in Turkish Literature. The full name is Ferit Orhan Pamuk. He was born in Istanbul in 1952. He is now 69 year old and still alive. He is considered the first Turkish writer who wins Noble Prize for literature for the year 2006. He won several other prizes, one of which is Noble Prize because he has several short stories and novels.

The White Castle is one of the most important novels for the author Orhan Pamuk who won the Noble Prize. It is considered a historical novel that belongs to the Ottoman Empire era in the 17th century. The novel revolves on one of the passengers who travels to Napoli through the sea. The Ottoman pirates captivate him and sell him to one of the Turkish people as slave. Both the master and the slave almost share the same features although they are from different geographic areas. The novel deals with the similarities and differences among the people of the and the people of the west in an accurate way.

The concept of dream is to wish something favorable in the future. There were several types and ways of daydreams. This concept is different from one person to another. This term cannot be clearly defined because of its subjective nature. It appears in a very wide area, from the ability to maintain the thing dreamt to achieve to the world of dreams of the dreamer. Hence, the reality of daydreams is a wonderful art that is different from one person to another.

We start the research by giving inclusive summary. In the Introduction, there is short summary for the life and literary personality of the Turkish author Orhan Pamuk as well as his works. The research introduces information about the novel which is the subject of the research paper. It introduces, through detailed study for the novel The White Castle, a detailed explanation about the art of dreams.

Key words: Orhan Pamuk, White Castle, Dreaming, Thought, Time.

<http://dx.doi.org/10.47832/2717-8293.15.14>

¹ Researcher, Baghdad University, Iraq, sawsanaziz1984@gmail.com

ORHAN PAMUK'UN BEYAZ KALE ROMANINDA" HAYAL KURMA SANATI

ÖZET

Orhan PAMUK, Türk Edebiyatının en önemli hikaye ve roman yazarlarından. Tam adı Ferit Orhan PAMUK olan yazar, 1952 tarihinde İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Halen hayatta olan 69 yaşındaki PAMUK, 2006 Nobel Edebiyat Ödülünü alan ilk Türk yazardır. Nobel başta olmak üzere, daha birçok ödüle layık görülen yazar, hikaye ve roman türünde çok sayıda eseri, Türk Edebiyatına armağan etmiştir.

Beyaz Kale, Nobel Edebiyat Ödüllü yazar Orhan PAMUK'un en önemli romanlarından biridir. 17. asır Osmanlı İmparatorluğu zamanından bahseden, tarihi bir romandır. Napoli isimli şehre deniz seferiyle giden bir yolcunun, Osmanlı korsanları tarafından alıkonulması ve köle olarak bir Türke satılmasını konu edinir. Esasında hem efendi hem de köle, hemen hemen aynı özelliklerdedir ve iki farklı coğrafyanın insanıdır. Doğu ve Batı insanının aralarındaki benzerlik ve farklılıkların yoğun olarak konu edildiği roman, psikolojik ve sarsıcı özelliktedir.

Hayal kurmak, geleceğe yönelik çok arzu edilen bir şeyi, istemek ve onu arzulamaktır. Hayal kurmanın birçok çeşidi ve metodu vardır. İnsandan insana farklılık arz eden bu kavramın, öznel olmasından kaynaklı olarak net bir tarifi mümkün değildir. Hayali kurulan şeyin gerçekleşme olasılığından, hayal kuranın Düş dünyasına kadar oldukça geniş bir alanda karşımıza çıkar. Dolayısıyla hayal kurmanın kişiden kişiye değişen muhteşem bir sanat olduğu gerçeği ortaya çıkmış olur.

Çalışmamıza, bu kapsamlı özetle başlıyoruz. Giriş kısmında, büyük Türk yazarı Orhan PAMUK'un kısaca hayatı, edebi kişiliği ve eserleri tanıtıldıktan sonra, çalışma romanı ve çalışma konusu hakkında bilgiler verilecektir. Ardından Orhan PAMUK'un Beyaz Kale isimli romanından hareketle, hayal kurma sanatı hakkında geniş izahat verilecektir.

Anahtar Sözcükler: Orhan Pamuk, Beyaz Kale, Hayal Kurmak, Düşünce, Zaman.

Giriş

(Ferit) Orhan PAMUK, hayatı, edebi kişiliği ve eserleri:

Nobel Edebiyat Ödüllü büyük Türk yazarı Orhan PAMUK, 1952 tarihinde Türkiye'nin en büyük şehri olan İstanbul'da dünyaya geldi. Çocukluğu, Nişantaşı isimli semtte geçti. 1970 yılında Robert Kolejinden dereceyle mezun oldu. Ortaöğrenimini burada tamamlayan Orhan PAMUK, İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Bölümüne kaydını yaptırdı. Bu fakülteden 1977 yılında mezun oldu. Aynı zamanda, bu fakültede yüksek lisansını tamamladı. Henüz 23 yaşındayken, tüm ömrünü yazarlığa adayacağına dair kendisine söz verdi ve yazarlık hususunda çalışmalara başladı. İlk çalışmaları şiir üzerine idi. Yeditepe isimli meşhur İstanbul dergisinde, şiirlerini yayınladı. Çok geçmeden öykü ve roman türüne ağırlık verdi ve şiiri neredeyse bıraktı (BOZDEMİR, 2011: 73).

Yazdığı hikaye ve romanlar, daha ilk yıllarda çok rağbet gördü. Edebiyat camiasında ismi yavaş yavaş anılmaya başladı. İlk başarısı, yazdığı Hançer adındaki hikaye ile geldi. Antalya ilinde düzenlenen festivalde, bu hikaye ile üçüncülük kazandı. Ardından, yazdığı bir roman sayesinde birincilik duygusunu tattı. Bu romanın adı Karanlık ve Işık idi. Karanlık ve Işık adlı bu roman, Orhan PAMUK'a Milliyet Gazetesi roman yarışmasında birincilik getirdi bununla birlikte, artık iyice tanınmaya ve keşfedilmeye başlandı (DEMİR, 2011: 128).

Ödüllerin ardı arkası kesilmedi. Her yazdığı eser, oldukça popüler oldu. Bizim de çalışma kitabımız olan Beyaz Kale isimli 1985 basımlı romanıyla, tüm dünyada tanınır oldu. Ünü yurtdışına giden yazar, yazma faaliyetlerine hız kesmeden devam etti.

Orhan PAMUK, her ne kadar edebiyatın çeşitli alanlarından eserler verse de, romancılığı ile ön plana çıkmaktadır. Orhan PAMUK'un roman anlayışı, postmodern diye tabir edilen çağdaş roman anlayışıdır. Eserlerinde takip ettiği metod, öncesinde yazacağı konu hakkında derin bir araştırma yapmasıdır. Bu araştırmalar neticesinde yazacağı eserin tarihine gider, orada yaşıyormuş gibi içten ve samimi bir üslupla anlatır (KILIÇ, 2000: 11). Bu samimiyetten kaynaklı olarak okuyucu kitlesi oldukça fazladır. Yalnızca Türkiye'de değil, tüm dünyada eserleri okunmaktadır. Hatırlı sayılır pek çok dile çevrilen kitapları, yalnızca Türkiye'de değil, dünyanın pek çok ülkesinde ödüllere layık görülmüştür.

Eserlerinin başlıca konularından biri, doğu insanı ile batı insanı arasında köprüler kurmasıdır. Bu iki insan türünün psikolojik ve sosyolojik derinliklerine iner, yer yer onları kavga ettirir, ve bazen de onları bir araya getirir. Bu metod, Ahmet Hamdi TANPINAR gibi usta yazarların metodudur. Bu halde TANPINAR'dan etkilendiği söylenebilir.

Dünyanın 32 farklı diline çevrilen eserleri, yalnızca Türkiye'nin değil, dünyanın yetiştirdiği en önemli yazarlardan biri olduğunu kanıtlar niteliktedir (DEMİRALP, 2018: 14).

Orhan PAMUK, bir söyleşisinde, Türklerin tarihte katliam yaptığına dair imada bulunmuş, bundan dolayı hapis istemiyle hakkında dava açılmıştır. Davası görülen yazar, beraat ermiştir. Bu olaydan sonra yazım hayatında yavaşlama olmuştur. Fakat 2006 yılında dünyanın en önemli ödülleri olan Nobel Edebiyat Ödülüne layık görülmüştür. Nobel'in herhangi bir dalından daha önce bir Türk, herhangi bir ödül alamamıştır. Bu zinciri kıran Orhan PAMUK, Nobel Ödülünü almış olan ilk Türk ünvanının da sahibi olmuştur.

Bu en önemli ödül dahil, dünya genelinde 20 civarında ödüle layık görüldü. Ayrıca, çeşitli dünya üniversiteleri tarafından kendisine fahri doktoralık verildi. Şu an dünyanın 12 üniversitesinde fahri doktor kabul edilmektedir.

İyi derecede İngilizce bilen yazar, halen yaşamaktadır ve 69 yaşındadır.

Eserleri (ECEVİT, 2004: 80)

ROMAN:

Cevdet Bey ve Oğulları (1982), Sessiz Ev (1983), Beyaz Kale (1985), Kara Kitap (1990), Yeni Hayat (1994), Benim Adım Kırmızı (1998), Kar (2002), Masumiyet Müzesi (2008), Kafamda Bir Tuhafılık (2014), Kara Kitap 25 Yaşında (Numaralı Özel Baskı, 2015), Kırmızı Saçlı Kadın (2016).

ANI:

İstanbul: Hatıralar ve Şehir (2003), Babamın Bavulu (2007), Resimli İstanbul - Hatıralar ve Şehir (2015).

SENARYO:

Gizli Yüz (senaryo 1992).

DİĞER:

Öteki Renkler (denemelerinden ve söyleşilerinden seçmeler, 1999), Manzaradan Parçalar (denemelerinden ve söyleşilerinden seçmeler, 2010), Saf ve Düşünceli Romancı (Harvard Üniversitesi'nde verdiği Norton dersleri, 2011), Ben Bir Ağacım (2013, Öykü), Hatıraların Masumiyeti (2016, anlatı).

ALDIĞI ÖDÜLLER: (SIRASIYLA) (DOĞAN, 2014: 55)

- 1- 1979 Milliyet Roman Yarışması Ödülü - Karanlık ve Işık kitabıyla
- 2- 1983 Orhan Kemal Roman Ödülü - Cevdet Bey ve Oğulları kitabıyla
- 3- 1984 Madaralı Roman Ödülü - Sessiz Ev kitabıyla
- 4- 1990 Independent Yabancı Roman Ödülü - (İngiltere) Beyaz Kale kitabıyla
- 5- 1991 Prix de la Découverte Européene - (Fransa) Sessiz Ev kitabıyla
- 6- 1991 Antalya Altın Portakal film festivali en iyi senaryo ödülü - Gizli Yüz kitabıyla
- 7- 2002 Prix du Meilleur Livre Etranger - (Fransa) Benim Adım Kırmızı kitabıyla
- 8- 2003 Premio rinzane Cavour - (İtalya) Benim Adım Kırmızı kitabıyla
- 9- 2003 International Impac-Dublin Literary Award - (İrlanda) edebi kişiliğinden dolayı
- 10- 2005 Prix Médicis Étranger - (Fransa) Kar kitabıyla
- 11- 2005 Alman Yayıncılar Birliği'nin Barış Ödülü - (Almanya) edebi kişiliğinden dolayı

- 12-2005 Richarda Huch Ödülü - (Almanya) edebi kişiliğinden dolayı
- 13-2006 Le Prix Méditerranée étranger Ödülü - (Fransa) Kar kitabıyla
- 14-2006 Nobel Edebiyat Ödülü - edebi kişiliğinden dolayı
- 15-2008 Ovid Ödülü - (Romanya) edebi kişiliğinden dolayı
- 16-2010 Norman Mailer Yaşam Boyu Başarı Ödülü - (ABD) edebi kişiliğinden dolayı
- 17-2012 Sonning Ödülü - edebi kişiliğinden dolayı

Beyaz Kale Romanı Hakkında:

Beyaz Kale, Türk Edebiyatının en önemli romanlarından biridir. Orhan PAMUK'a ait olan eser, 1985 yılında yayınlanmıştır. 1990 yılında yabancı dillere çevirisi yapılan eser, Orhan PAMUK'un ilk çevirisi yapılan eseridir (ESEN, 1996: 66). Küçük hacimlidir ve en önemli özelliği, ilk postmodernist eser olmasıdır.

Eserin şahıs kadrosunda önemli olarak iki kişi göze çarpar. Bir İtalyalı köle ve bir Osmanlı hocası, eserin başrol kadrosundadır. Beyaz Kale'nin kısaca özeti şu şekildedir:

Venedikli bir alim, deniz yolculuğu esnasında, Osmanlı korsanları tarafından esir alınır. Kendisi İtalyandır ve Osmanlı topraklarında pek çok zorluk ve tehlike ile karşı karşıya kalır. Esir pazarında satılır. Zaman geçtikçe, Venedikli alimin ünü artar. Engin tecrübesi ve muhteşem zekası sebebiyle padişahın dikkatini üzerine çeker. Padişah, paşasına bu esiri satın almasını emreder. İtalyan yani Venedikli bilgin, artık Osmanlı sarayında ilim ve tecrübesiyle yaşamaya başlar. Günler sonra, padişahın paşası, Venedikli alimi biriyle tanıştır. Bu kişi, tıpkı kendisi gibi ilim seviyesi çok yüksek bir Osmanlı alimidir. Bu alimin lakabı Hoca'dır. Hoca ile Venedikli alim, zaman geçtikçe arkadaş olurlar. Saray eşrafının sorunlarını çözerler. Osmanlı'ya çok faydası dokunan bu iki bilgin, dönemin coğrafyasında meydana gelen veba isimli salgın karşı tüm ilim ve tecrübeleri ile çözüm bulurlar. Bu süre zarfında arkadaşlıkları günden güne artar. Hoca, çok önemli bir mevkii olan müneccimbaşılık görevine terfi alır. Padişah ile birebir görüşme ve konuşma imkanını elde eden hoca, yıllardır hayalini kurduğu bir icadı padişah ile paylaşır. Yapmak istediği şey büyük bir silahtır ve yapar. Padişahın sonsuz desteği sayesinde kısa sürede silah icad edilir. Kısa zaman sonra, Beyaz Kale isimli bir sefere çıkma kararı alan padişah, bu silahın savaşta kullanılmasını ister. Silahın ağır olmasından kaynaklı olarak çamura gömülmesi, savaşın kaybedilmesine yol açar. Bu başarısızlığın sebebi Hoca olarak görülür. Hoca ise, padişah emriyle öldürüleceğini anlar. Her noktada kendisiyle birebir benzeyiş gösteren Venedikli Alim'e ricada bulunur. Her ikisi yer değiştirir. Hoca, batıya yani Avrupa'ya kaçar. Yıllardır hayali olan silahı geliştirir.

Hayal kurmak nedir? Neden sanattır?

Hayal kurmak, geleceğe yönelik olarak bir olgunun meydana gelmesini düşünmek manasındadır. (*GÜNCEL TÜRKÇE SÖZLÜK VE YAZIM KILAVUZU, Hayal Kurmak Maddesi*) Daha geniş bir ifadeyle, kişinin gelecekte olmasını temenni ettiği şeyi, zihninde büyük bir heyecanla canlandırmasıdır. Hayal kurmak, her insanın fitratında var olan bir olgudur. Dolayısıyla, hayal kurmayan bir insan düşünülemez.

Hayal kurmanın en önemli özelliği, geleceğe yönelik olmasıdır. Geçmişe dair "keşke şöyle yapsaydım" veya "şöyle yapsam nasıl olurdu acaba?" gibi cümleler de esasında birer hayal kurma eylemidir. Fakat geçmişe yönelik kurulan hayaller, pişmanlık kavramıyla ifade edilir. Çünkü geçmiş, geçmişte kalmıştır ve şekillendirilemez. Hayal kurmak ise, şekil verilebilir bir kavramdır. Dolayısıyla hayal kurmak eyleminin çalışma alanı, gelecektir.

Hayal kurmanın pek çok çeşidi vardır. Genel olarak 2 kısma ayırabiliriz. Bunlar, olması muhtemel olan hayaller ve olması mümkün olmayan hayaller olarak karşımıza çıkar. Kişinin çok çalışıp gelecekte öğretmen olmayı istemesi, olması muhtemel ve dolayısıyla çabaya bağlı hayal kurmaktır. Fakat örneğin kişinin ölümsüz olmayı hayal etmesi, imkansız hayallerdendir. Her ne dense insan, çabaya bağlı olmayan ve zihni zorlayan bu imkansız hayalleri çokça kurar. İnsana cazip gelen, inşirah veren bir düşü düşlemesi, psikolojik olarak kişiyi daha iyi hissettiren bir eylemdir. Zorluklardan kaçışın en kolay yolu, kolaylıklar dünyasında hayal kurmaktır.

Peki neden hayal kurmak bir sanattır? Öncesinde, sanat kavramını açıklayalım. Sanat, Arapça kökenli bir kelimedir. "*Yapmak*", "*meydana çıkarmak*" manalarına gelir. Fakat, bu dar manası ile bu kavramı açıklamamız mümkün değildir. Çünkü her yapılan veya meydana çıkarılan şey, sanat değildir. Bir şeyin sanat olması için, estetik kaygısı ile yapılmış olması lazımdır. Örneğin, tahtadan bir kaşık yapmak, sanat değildir. Beceri ve

zanaattir. Fakat bu kaşığa süslemeler, bezgiler ve geometrik oymalar yapıldığı takdirde, sanat ve estetik kaygısı ile yapıldığı için sanat olur. O halde bir şeyin sanat olması için, işlevsellikten ziyade, estetik bir düşünce ile yapılması lazımdır.

Kişi hayal kurarken, istediği her şeyi düşünebilir. Başta da belirttiğimiz gibi, hayal kurmanın sınırı yoktur. Dikkat edildiği takdirde, kişi hayal kurarken asla basit, sıradan ve öylesine hayal kurmaz. Aksine, kişi hayaline birçok estetik güzellik katar. Bir televizyonun hayalini kurarken, ister istemez altında işlemeli bir televizyon sehpası hayal eder. Ya da bir arabanın hayalini kurarken hayalinde yalnızca bir araba değil, etrafında yeşillikler, yanında kıvrılarak akan bir dere ve cıvı cıvı kuşları da hayal eder. İşte hayal kurmanın bu estetik yönü, hayal kurma eylemini bir sanata dönüştürür. Bu yüzden hayal kurmak, yalnızca düşlemek değildir. Hayal kurmak, aynı zamanda bir sanattır.

Hayal kurmak ve hayal kurma eyleminin neden sanat olduğu, tarafımızca açıklandıktan sonra, şimdi de Orhan PAMUK'un Beyaz Kale isimli muhteşem romanından hareketle, hayal kurma sanatına bakalım:

Orhan PAMUK'un Beyaz Kale Romanında Hayal Kurma Sanatı:

Beyaz Kale romanının daha ilk sayfasında, konumuzla ilgili olarak muhteşem bir detay göze çarpmaktadır. Venedikli Bilgin, Türk korsanları gemilerini ele geçirmeye başladıklarında kurduğu hayali şöyle anlatmaktadır:

"Şimdi sisin içinde hayalet gibi dolanan Türk gemilerinin renklerini düşleyip, eski bir masanın üzerinde kitabımı yazmaya çalışırken, öyle bir dönemin, bir hikayeye başlayıp onu bitirmek için en uygun zaman olduğunu düşünüyorum" (PAMUK, 2021: 11).

Görüldüğü üzere Venedikli Bilgin'in, tüm bu seyahat ve problemlerden kurtulduktan sonra, tecrübelerini aktarmak için yazmak istediği bir kitap var. Bu kitap, Venedikli'nin hayalidir. Düşlediği şey, tüm bu olumsuzlukların meyvesi olarak ortaya çıkacak olan bir kitaptır. Bu kitabın yazım aşamasına tekabül eden bu muhteşem hayalin en dikkat çekici noktası, şüphesiz, gemilerin renklerini hayal etmesidir. Yani gelecekte bir kitap yazacak ve bu kitabı yazarken aklına, kendilerini istila etmek için gelen Türk gemilerinin renklerini getirecektir. Dolayısıyla bu hayal, basit bir hayalden çok daha ötede, stratejik olarak düşünülmüş ve her bir ayrıntısı önceden tahayyül edilmiş bir hayaldir.

Hayallerin sanat ile bütün olduğundan bahsetmiştik. Söz konusu bahsin en güzel örneklerinden birini, bu alıntıda görmekteyiz. Kurulacak olan hayalde, gemilerin rengini düşünüyor olmak, estetik duygusuyla hayal kurmak manasına gelir. Yoksa tam tersi, *"gemiler bize saldırdı"* demek, sanatı bir hayal değildir. Fakat gemilerin rengine değin düşünülmüş, estetik ve güzel noktaları ön plana çıkarılmış bir hayalden bahsedildiği görülmektedir. Bu hayal, hayal kurma sanatına ışık tutmaktadır.

Kitabın ilerleyen kısımlarında, Venedikli'nin bir başka hayali göze çarpmaktadır. Bu hayalin en önemli özelliği, anında kurulmuş olmasıdır. Acele edilmiş, hızlıca kurulmuş olan bu hayale bakalım:

"Sisin içinde, kargacık burgacık dar sokaklarda yürürken birden evimize gelivereceğimizi, ya da onları (akrabaları), bir rüyadan uyanır gibi karşımda buluvoreceğimi sanıyordum." (PAMUK, 2021: 14)

Burada konumuza dair dikkat edilmesi gereken en önemli ayrıntı, telaş içinde iken kurulan hayallerin ne özellikte olduğudur. Zindanda iken bir Osmanlı paşası tarafından alınıp götürülen Venedikli Bilgin, bu aciliyet içerisinde hayal kurmaktadır. Hayali, imkansız olan hayaller kategorisindedir. Çünkü Venedikli de bilir ki, bulundukları yer, Osmanlı topraklarıdır. Dolayısıyla İtalya'daki evine gelmiş olmaları, imkansızdır. Kişi tüm imkansız hayallerini, en çaresiz zamanlarında kurar. Çünkü hayal kurmak, gerçek acı içerisinde kişiye az da olsa keyif verir. İlerleyen kısımlarda, rüyadan uyanır gibi kendisini evinde hayal etmesi, durumun vehametini gözler önüne sermektedir. Öyle kötü kabuslar vardır ki, kişi uykusundan uyanınca şükreder. Mutlu olur. Çünkü az önce gördükleri yalnızca kötü birer rüyadır. Dolayısıyla kötü rüyadan yani kabustan uyanmak, o kabustan kurtulmaktır. Venedikli Bilgin, tutsak edildiği günden beri sanki büyük bir kabusun içerisinde. Bu kabustan uyanmak ister, fakat kendisi de bilir ki yaşadıkları rüya veya kabus değildir. Tüm bu çaresizlik ve telaş içerisinde kurulan hayallerin estetik ve ince bir ruhla kuruluyor olması, her ne olursa olsun kişinin hayal kurabileceğini gösterir. Hayal kurmak, engel tanımaz. Acı büyüdükçe, hayalin şiddeti de büyür. Dolayısıyla daha sanatlı, daha estetik ve

daha zarif hayaller, en çaresiz zamanlarda kurulur. Estetik kaygısı, hayalleri süsleyen bir olgudur.

Orhan PAMUK'un eşsiz eseri Beyaz Kale'nin ilerleyen kısımlarında, çalışmamızı ilgilendiren oldukça önemli bir kısım geçmektedir. Venedikli Bilgin, şunları söylemektedir:

"Bir ay süren bu yazı işinin sonunda, bir gece, pişmanlığa kapılıp bütün yazdıklarını yırttı. Bu yüzden o yazdıklarını ve kendi geçmişimi, şimdi, hayal gücüme dayanarak yeniden kurarken sevdiğim ayrıntılara kapılmaktan korkmuyorum hiç." (PAMUK, 2021: 51).

Hoca lakaplı Osmanlı Bilgin, bir ay boyunca yazım hayatına adım atmış, anılarını kaleme almıştır. Fakat bir ayın sonunda, tüm yazdıklarını pişmanlık duygusuna kapılıp yırtmıştır. Venedikli Bilgin, tüm bu olup bitenleri zihninin bir köşesine yazmıştır. Çünkü tüm bu seyahatten ve tutsaklıktan kurtulup memleketine döndüğünde, anılarını yazmak istemektedir. Tüm kitap boyunca Venedikli Bilgin'in en büyük hayali, yaşadıklarını yazmaktır. Geçmiş geleceğe taşımak ve ölümsüz kılmak, Venedikli'nin kurduğu hayaldir.

İşte bu hayalinin önemli bir parçası, Hoca ile biriktirdiği anılardır. Hocanın anılarını bir çırpıda yırtması, Venedikli'nin hayaline konu olmuştur. Tüm bu olup bitenleri, tahayyül ettiği kitabına almak için sabırsızlanıyordu.

Burada belki de en önemli ayrıntı, Venedikli'nin *"hayal gücüne dayanarak"* sözüdür. Hayal kurmanın sınırı olmadığından bahsettik. Herkes istediği hayali zihninde canlandırabilir. Fakat kimi insanların hayal dünyası oldukça geniştir. Hayal gücü denilen şey, bu geniş düşünce kabiliyetidir. Venedikli, hayal gücüne çok güvenmektedir. Çünkü yaşadığı olayları aktarmak istemektedir. Bu sebeple, yaşadığı her bir olayı, farklı gözle analiz etmektedir.

"Sevdiğim ayrıntılara kapılmaktan korkmuyorum hiç" söylemi ise, temel konu dururken, ayrıntılarda boğulmaktan korkmadığı anlamındadır. Kişi günlük hayatta, ayrıntılara kapılmaktan korkar. Çünkü onlar, kişiyi asıl meseleden uzaklaştırır. Fakat hayali kurulan şeyin ayrıntıları, kişiye zevk verir. Bu yüzden, günlük hayattaki olgular, hayaldeki olgular gibi değildir. Hayal kurarken zihne gelen ayrıntılar, hayali daha sanatlı bir mevkiye taşır. Çünkü sanat, ayrıntılarda gizlidir.

Çalışmamızın bu kısmında, kurulacak bir hikayenin ayrıntıları göze çarpıyor. Hikayeler, hayal ürünü anlatılardır. Bir hikayenin şekillenme süreci, Beyaz Kale isimli romanda şu şekilde izah edilir:

"Sonra, iyi bir hikayenin başı masal gibi çocuksu olmalı, diye düşündük, ortası korkulu rüya gibi korkutucu, sonu da ayrılıkla biten bir aşk hikayesi gibi acıklı olmalıydı." (PAMUK, 2021: 74)

Hikayeler, birer hayal ürünüdür. Hikaye yazarları ise, hayal kurma sanatının sanatçılarıdır. İyi bir hikaye, iyi bir hayal demektir. Kişinin hayal gücü ve düşünce perspektifi ne kadar büyük ise, ortaya o kadar önemli bir hikaye çıkacaktır. Her hikaye mutlu sonla bitmez veya her hikaye baştan sona kadar mutluluk barındırmaz. İyi bir hayal gücü, iyilik ve kötülüğü savaştırır. Bir örnekle izah edelim:

Zulüm gören mazlum bir kişi, hayalinde zulüm görmediği bir ortamı canlandırır. O kişi, artık mazlum değildir. Fakat aynı hayalinde, zalim olan ve kendisine zulmeden kişiyi cezalandırır. Kötü olanı hayalinin bir parçası yapar. Bu sayede, çok daha mutlu olacaktır. Madem ki hayal kurmak, kişiye mutluluk veren bir sanattır, o halde kötü ile iyinin savaşında iyinin galip gelmesi de mutluluktur.

Romanın alıntıladığımız bu kısmında, Hoca ve Venedikli, bir hikayenin temelini oluşturmaktadır. Giriş kısmı çocuksu ve güzel, gelişme kısmı korkunç, sonuç kısmı ise acıklı ve kötü bir şekilde bitmektedir. Hayal kurmanın öznel olduğunu, yani kişiden kişiye farklılık arz ettiğinden bahsetmiştik. Hayal ürünü olan bu hikayenin içeriği, elbette Hoca ve Venedikli'ye göre bu şekildedir. Bir başkası, bambaşka bir hikaye hayal edebilir. Fakat burada konumuzla ilgili temel nokta, hayallerin bir düzen içerisinde kurulduğudur. Birbirini takip eden konular, bir düzenin parçalarıdır. Sanat ise, intizam üzerine kuruludur. O halde diyebiliriz ki, hayal kurmak, zihnin düzenli bir şekilde yaptığı bir eylemdir. Sanat ise, baştan sona düzen üzerine kuruludur. O halde bu alıntıdan yola çıkarak diyebiliriz ki, intizamın yani düzenin olduğu yerde sanat vardır. Hayal kurmak, bu bakımdan bir sanattır.

"O bana her şeyi anlatmış; ben de ona anlatırsam Evliya da karşılığında bana eğlenceli şeyler anlatırmış: hayatın en hoş yanı, hoş hikayeler uydurup, hoş hikayeler dinlemek değil miymiş?" (PAMUK, 2021: 119).

Evliya adındaki bir şahıs, kendisini sakın bir hayata adanmış Venedikli Bilgin'in evine gelir. Venedikli'ye alıntılardığımız kısmı söyler. Kendisi de, tıpkı Venedikli gibi anı ve hikaye yazarı olan Evliya, kurmuş olduğu bu cümle ile Venedikli'nin dikkatini çekmeyi başarmıştır. Burada temel nokta, tüm zevklerin en üst merhalesinin hayal kurmak olduğudur. Hikayelerin, sanatlı birer hayal ürünü olduğundan bahsetmiştik. Tüm insani zevklerin en üstünü, en güzel hayali kurmak ile mümkündür.

Kişi, mutluluk kaynağı olarak, elde ettiği şeylerin varlığını düşünür. Elde edilmemiş şeyler, mutluluğun kaynağı olamaz. Örneğin bir başkasının arabası, bizim için mutluluk vermez. Çünkü o arabanın sahibi değildir. Madem kişi, elinde olanlar kadar mutluluk duyuyorsa, elinde olmayanlar kadar da acı ve keder hissini duymalıdır. Bir başkasının arabası için mutlu olmayız, bununla beraber kendi arabamız yok diye üzüntü duyabiliriz. Gelecekte bir arabamız olabilir. Arabamızın olduğu bir geleceği hayal etmek, bize zevk verecektir. O halde, elde olmayan şeylere karşı duyulan hüznün ilacı, hayal kurmaktır.

Hayal kurmak, parayla alınıp satılmaz. Ücretsizdir ve sınırı yoktur. Ücretsiz ve sınırsız bir dünya, cennet gibi bir yerdir. İşte bu adeta cennetten bir parça olan yer, kişinin hayal dünyasıdır. Belki de Türkçede kullanılan "*hayal dünyası*" kavramının sebebi budur. Çünkü hayal kurmak, bambaşka bir dünyaya adım atmaktır. Tamamen kişiye özgü bu dünyada dolaşmak, manevi anlamda kişiye mutluluk ve huzur verir. Buna binaen Evliya'nın da dediği gibi: *hayatın en hoş yanı, hoş hikayeler uydurup, hoş hikayeler dinlemek değil miymiş?*

Hayal kurmak, muhteşem bir sanattır. Sanatkarları ise insanlardır. Her insan, hayal dünyasında sürekli olarak bir şeyler inşa eder. Estetik ve zarafet, bu yapıların başat faktörüdür. Estetiğin olduğu yerde sanat vardır. Güzeli görmek, mutluluk için çabalamak, derin ve eşsiz bir sanatın tezahürüdür.

Bunlar:

- 1- Hayal kurmak, estetik ve zarafet yönünden dolayı, bir sanattır
- 2- Kişi, en telaşlı anında bile hayal kurabilir. En sanatı hayaller, en zor zamanlarda kurulur.
- 3- Hayal kurmanın sanat oluşunun temelinde, ayrıntılar ve hayal gücü vardır.
- 4- Hikayeler, en sanatı hayal ürünüdür. Çünkü her açısı önceden detaylıca düşünülür.
- 5- Dünyanın en güzel hissi, bir hayalin ürünü olan uydurma hikayeler anlatmak ve dinlemektir. Çünkü hayal kurmak, sonu olmayan bir sanattır. Sonsuzluk, insana mutluluk ve huzur verir.

Sonuç

Orhan PAMUK, Türk Edebiyatının en önemli hikaye ve roman yazarlarından biridir. Halen hayatta olan 69 yaşındaki PAMUK, 2006 Nobel Edebiyat Ödülünü alan ilk Türk yazarıdır. Nobel başta olmak üzere, daha birçok ödüle layık görülen yazar, hikaye ve roman türünde çok sayıda eseri, Türk Edebiyatına armağan etmiştir.

Beyaz Kale, Nobel Edebiyat Ödüllü yazar Orhan PAMUK'un en önemli romanlarından biridir. 17. asır Osmanlı İmparatorluğu zamanından bahseden, tarihi bir romandır. Napoli isimli şehre deniz seferiyle giden bir yolcunun, Osmanlı korsanları tarafından alıkonulması ve köle olarak bir Türke satılmasını konu edinir. Esasında hem efendi hem de köle, hemen hemen aynı özelliklerdedir ve iki farklı coğrafyanın insanıdır. Doğu ve Batı insanının aralarındaki benzerlik ve farklılıkların yoğun olarak konu edildiği roman, psikolojik ve sarsıcı özelliktedir.

Hayal kurmak, geleceğe yönelik çok arzu edilen bir şeyi, istemek ve onu arzulamaktır. Hayal kurmanın birçok çeşidi ve metodu vardır. İnsandan insana farklılık arz eden bu kavramın, öznel olmasından kaynaklı olarak net bir tanımı mümkün değildir. Hayali kurulan şeyin gerçekleşme olasılığından, hayal kuranın Düş dünyasına kadar oldukça geniş bir alanda karşımıza çıkar. Dolayısıyla hayal kurmanın kişiden kişiye değişen muhteşem bir sanat olduğu gerçeği ortaya çıkmış olur.

Çalışmamızda, hayal kurma sanatına dair, Orhan PAMUK'un Beyaz Kale isimli romanından hareketle 5 noktaya temas ettik. 5 önemli açıdan, hayal kurma sanatının inceliklerini ortaya koymaya çalıştık. Hayal kurmak, olmayanı düşlemek, geleceğe dair umut

dolu olmak, bir şeylerin çok daha farklı olmasını ummak, maddi ve manevi arzuları, sanki varmış gibi yapmak... bunların hepsi birer hayal kurma ürünüdür. Tüm hayaller estetik kaygı ile kurulur. Estetik ve zarafet, sanatın birer parçasıdır.

Kaynakça:

- BOZDEMİR, Orhan. (2011). Kimlik Arayışı ve Orhan Pamuk, İstanbul: Berikan Yayınevi.
- DEMİRALP, Oğuz. (2018) Orhan Bey ve Romanları, İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınları.
- DEMİR, Fethi. (2011). Orhan Pamuk'un Romanları Üzerine Bir Araştırma, (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- DOĞAN, Zafer. (2014). Orhan Pamuk Edebiyatında Tarih ve Kimlik Söylemi, İstanbul: İthaki Yayınları.
- ECEVİT, Yıldız. (2004). Orhan Pamuk'u Okumak, İstanbul: İletişim Yayınları.
- ESEN, Nüket (1996). Kara Kitap Üzerine Yazılar, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Güncel Türkçe Sözlük ve Yazım Kılavuzu. (2001). hayal kurmak maddesi, Türk Dil Kurumu Yayınları.
- KILIÇ, Engin. (2000). Orhan Pamuk'u Anlamak, İstanbul: İletişim Yayınları.
- PAMUK, Orhan. (2021). Beyaz Kale, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.